

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HİKMET GIDA SANAYİ VE TİCARET A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2016/4557)

Karar Tarihi: 4/7/2019

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM
Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Raportör : Özgür DUMAN
Başvurucu : Hikmet Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Vekili : Av. Hasan Esat İLHAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru suçta kullanıldığı gerekçesiyle elkonulan aracın iyi niyetli kabul edilen başvurucuya iade edilmesine rağmen uğranılan zararının giderilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/2/2016 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:
8. Başvurucu şirket İstanbul'da faaliyet göstermekte olup trafik siciline göre 34 NRP 65 plaka sayılı Isuzu marka 2002 model kapalı sac kasa bir kamyonun sahibidir.

A. Başvuruya Konu Araca Yönelik Hırsızlık Suçundan Yürütülen Soruşturma Süreci

9. Başvurucu şirketin çalışanlarından F.T., şirkete ait söz konusu kamyonun çalındığı şikâyetiyle 11/10/2006 tarihinde suç duyurusunda bulunmuştur. Bu kişi şikâyetçi sıfatıyla kolluk görevlilerine verdiği ifadesinde 10/10/2006 tarihinde saat 18.30 sıralarında evinin önüne park ettiği kamyonu ertesi günü saat 07.30'da işe gitmek üzere kalktığı yerde göremediğini ve kamyonun geceleyin park yerinde ruhsatı ve kamyondaki bazı gıda maddeleri ile birlikte çalındığını ifade etmiştir.

10. Kadıköy Emniyet Müdürlüğü 1/10/2007 tarihinde başvuru şirkete kamyonunun çalındığını ve hâlen bulunmadığını belirten *çalıntı belgesi* adında bir belge vermiştir.

B. Elkoyma ve Göçmen Kaçakçılığı Suçuna İlişkin Ceza Davası Süreci

11. Edirne'nin Enez ilçesine bağlı Büyükevren köyünde jandarma görevlileri 16/10/2006 tarihinde devriye hâlinde iken göçmen kaçakçılığı yapıldığı yönündeki ihbar üzerine şüpheli S.S.nin kullandığı 34 VS 5366 plaka sayılı kamyonu durdurmuştur. Şüpheli S.S., kamyonun çamura batması üzerine ormanlık bir alanda kamyonda bulunan göçmenleri indirdiğini kolluk görevlilerine bildirmiş, diğer şüpheli H.İ. ise ormanlık alanda göçmenlerle birlikte yakalanmıştır. Suçta kullanılan söz konusu kamyonu Enez Sulh Ceza Hâkimliğinin 2006/129 D. İş sayılı kararı uyarınca aynı tarihte kolluk görevlilerince elkonulmuştur. Bu kamyon 16/10/2006 tarihinden itibaren jandarma komutanlığı gözetiminde etrafı kafes tel ile çevrili, kapısı açılabilen toprak zemin bir otoparkta muhafaza edilmeye başlanmıştır.

12. Enez Cumhuriyet Başsavcılığı şüpheliler S.S. ve H.İ.nin göçmen kaçakçılığı suçundan 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 79. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile 35. maddesi uyarınca cezalandırılmaları istemiyle 17/12/2006 tarihinde iddianame düzenlemiştir.

13. Dosyanın tevzi edildiği Enez Asliye Ceza Mahkemesince (Mahkeme) iddianame kabul edilerek görülen yargılama sırasında 31/1/2008 tarihli (7.) oturumda araç üzerinde 1/2/2008 tarihinde keşif yapılmasına karar verilmiştir. Mahkeme aynı tarihte ayrıca aracın üzerine kayıtlı olduğu şirket temsilcilerinin araştırılmasına karar vermiştir. Mahkeme 17/7/2008 tarihli (9.) oturumda bu defa 34 VS 5366 plaka sayılı araç ile ilgili bilgilerin gönderilmesi için Emniyet Müdürlüğüne müzekkere yazılmasına karar vermiştir. Bu defa 28/5/2009 tarihli (14.) oturumda aracın keşifte tespit edilen şase motor numarası bildirilmek suretiyle söz konusu aracın gerçek plakası ve sahibinin belirlenmesi için Emniyet Müdürlüğüne müzekkere yazılması yönünde ara kararı verilmiştir.

14. Mahkeme 1/4/2010 tarihli (17.) oturumda aracın üzerinde M. Yedek Parça İthalat İhracat Ltd. Şti'ye ait 34 VS 5366 plakalı aracın plakası kopyalanarak suçta kullanıldığı ve dosya kapsamında bu sahte plakalar ile ilgili herhangi bir işlem yapılmadığı gerekçesiyle bu hususta resmî belgede sahtecilik suçundan suç duyurusunda bulunulmasına karar vermiştir. Ayrıca aynı oturumda verilen diğer bir ara kararı ile keşifte tespit edilen aracın motor ve şase numarası bildirilmek suretiyle söz konusu aracın gerçek plakası ve sahibinin kimlik ve adresi bilgilerinin tespiti için İlçe Emniyet Müdürlüğüne müzekkere yazılmasına karar verilmiştir.

15. Mahkeme 14/4/2010 tarihinde aracın trafik siciline "*satılamaz ve devredilemez*" şerhi konulması için yazı yazılmıştır. Ancak aracın çalıntı kaydı olduğu için tedbir konulmadığı bildirilince bu defa 24/6/2010 tarihli (18.) oturumda 34 NRP 65 plaka sayılı aracın üzerindeki söz konusu kaydın kaldırılmasına karar verilmiştir. Buna göre 29/6/2010 tarihinde 34 VS 5366 sayılı sahte demir plakalar ile yakalandığı belirtilen 34 NRP 65 plaka sayılı aracın trafik sicilindeki çalıntı kaydının kaldırılması yönünde müzekkere gönderilmiştir.

16. Enez İlçe Jandarma Komutanlığı 23/7/2010 tarihinde Kartal Emniyet Müdürlüğüne gönderilen bir yazı ile 34 NRP 65 plaka sayılı aracın 16/10/2006 tarihinde 34 VS 5366 sayılı sahte plaka ile göçmen kaçakçılığı suçunda kullanıldığını, bunun üzerine araç ile ilgili sistemdeki "*çalıntı*" kaydının "*bulundu*" olarak değiştirildiğini belirterek gerekli diğer işlemlerin yapılması hususunu bildirmiştir. Bu yazı sonrası Emniyet Müdürlüğünce 27/8/2010 tarihinde başvuru şirket yetkilisine durum bildirilmiştir.

17. Bu arada yargılamanın 17/9/2010 tarihli (19.) oturumunda başvuru vekili aracın iade edilmesi talebinde bulunmuştur. İddia makamı, yapılan keşifle göçmen kaçakçılığı suçunda kullanılan 34 VS 5366 plaka takılı aracın gerçek motor ve şase numarasının tespit edilerek 34 NRP 65 plaka sayılı araç olduğu ve bu aracın da çalıntı olduğu anlaşıldığından araç sahibine iadesini talep etmiştir. Mahkeme aynı oturumda söz konusu talebi kabul ederek aracın yediemin sıfatıyla başvurucuya iadesi yönünde ara kararı vermiştir. Söz konusu kamyon 24/9/2010 tarihinde başvuru şirketin yetkilisine teslim edilmiştir.

18. Mahkeme yapılan yargılama sonucunda 3/2/2011 tarihinde; sanık H.İ.nin beraatine, sanık S.S.nin ise göçmen kaçakçılığına teşebbüs suçundan 3 yıl 1 ay 15 gün hapis ve 2.500 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

19. Kararın gerekçesinde, sanık S.S.nin dolaylı ikrarı ile yakalama tutanağının ve tutanağı düzenleyen kolluk görevlilerinin ifadelerinin hükme esas alındığı belirtilmiştir. Kararda, adı geçen sanığın, maddi menfaat elde etmek amacıyla, gerçek plakası 34 NRP 65 olan ve üzerinde 34 VS 5366 sayılı plaka takılı kapalı kasa kamyon ile suç tarihinde İstanbul'dan aldığı otuz altı yabancı uyruklu şahsın Yunanistan'a geçmelerine imkân sağlamaya çalıştığı belirtilmiştir. Mahkeme bu sanığın göçmenleri Enez ilçesinin Çataltepe Mahallesi'ne getirerek Papaz Çeşme mevkiinde bulunan ormanlık alanda sakladıktan sonra kaçmaya çalıştığı esnada kolluk görevlilerince göçmenler ile birlikte yakalandığını belirtmiştir. Sanık H.İ.nin ise atılı suçu işlediğine dair cezalandırılmasına yeterli bir delil bulunmadığı açıklanmıştır.

20. Mahkeme ayrıca suçta kullanılan ve ruhsat sahibi başvuru şirkete ait 36 NRP 65 plaka sayılı kamyonun kararın kesinleşmesi beklenmeksizin sahibine iadesine ve araç üzerindeki tedbirin de kaldırılmasına karar vermiştir. Kararda şirket yetkilisinin suç ile herhangi bir ilgisi ve aracın suçta kullanılacağına dair bilgisi olmadığının anlaşıldığı vurgulanmıştır.

21. Karar Cumhuriyet savcısı ve sanık S.S. tarafından temyiz edilmiştir. Yargıtay 9. Ceza Dairesi 4/6/2013 tarihinde S.S. hakkında verilen mahkûmiyet hükmünün onanmasına, ancak sanık H.İ. hakkında verilen beraat hükmünün bozulmasına karar vermiştir. Yargıtay Dairesi sanık S.S.nin beyanı, yakalama tutanağı ve olay günü sanıklar arasındaki yoğun görüşme trafiğini ortaya koyan telefon kayıtlarına göre sanık H.İ.nin diğer sanık S.S. ile birlikte eylem ve fikir birliği içinde göçmen kaçakçılığı suçunu işlediğinin anlaşıldığını vurgulamıştır.

C. Delil Tespiti Süreci

22. Başvurucu 17/9/2010 tarihinde Enez Sulh Hukuk Mahkemesinden zararının tespiti için delil tespiti talebinde bulunmuştur. Mahkeme talebi kabul etmiş, yapılan keşif sonucu düzenlenen 8/10/2010 tarihli makine uzmanı bilirkişi raporunda, herhangi bir kaza belirtisi olmayan kamyonda hava şartlarından korunmadığı için paslanma ve çürümeler olduğu, camlarının kırılıp kaporta aksamında ezikler meydana geldiği, bazı parçalarının yerinden söküldüğü ve zamana bağlı yıpranma sonucu aracın kullanılmaz hâle geldiği belirtilmiştir. Bilirkişiye göre başvurucunun 19.852 TL maddi zararı oluşmuştur. Bilirkişi ayrıca araçta 17.000 TL tutarında değer kaybı oluştuğunu ve araç bağlı kaldığı için 35.747,60 TL kazanç kaybı meydana geldiğini bildirmiştir.

D. Tazminat Davası Süreci

23. Başvurucu elkoyma nedeniyle uğradığı zararların tazmini talebiyle Maliye Hazinesi aleyhine 26/11/2010 tarihinde Bakırköy 3. Ağır Ceza Mahkemesinde tazminat davası açmıştır. Dava dilekçesinde, elkonulan araç ile ilgili gerekli koruma tedbirlerinin alınmadığı da vurgulanarak hasar ve tahribat masrafı olarak 17.625 TL, motor tadilat masrafı olarak 2.200 TL, değer kaybı olarak 17.000 TL, kazanç kaybı olarak 35.747,60 TL, tamir süresince mahrum kalınan bedel olarak 751 TL olmak üzere toplam 73.323,60 TL tutarında tazminat talebinde bulunulmuştur. Başvurucu 2/12/2013 tarihinde kazanç kaybı tutarı yönünden 22.768,16 TL olmak üzere ıslah talebinde bulunmuştur.

24. Mahkeme yeniden bilirkişi incelemesi yaptırmıştır. 14/12/2012 tarihli bilirkişi raporunda, araca el konulması ile özellikle elkoymadan sonra koruma tedbirlerinin alınmaması nedeniyle araçta hasar olduğu ve maddi zarar ortaya çıktığı belirtilerek araçtaki hasar bedelinin 17.625 TL, motor yenileme bedelinin 2.200 TL, araçtaki değer kaybının ise 17.000 TL olduğu belirtilmiştir. Raporda, araç satılmayıp tamir edildiği için hasardan kaynaklanan değer kaybından bahsedilemeyeceği açıklanmıştır.

25. Mahkeme bu defa muhasebe alanında uzman bir bilirkişiden 28/3/2013 tarihli bir rapor almıştır. Bu raporda, dava konusu aracın tamir giderlerinin 12.896,55 TL ve aracın tamiri ve boyanması yüzünden oluşan değer kaybının 1.782,06 TL olduğu belirtilmiştir. Ayrıca aracın mahsur kaldığı 3 yıl 11 ay 20 gün süre zarfında gelir kaybının 35.747,60 TL ve bir aylık tamir süresi için gelir kaybının da 751 TL olduğu yönünde görüş bildirilmiştir. Mahkeme muhasebe alanında uzman başka bir bilirkişiden daha rapor almıştır. 27/9/2013 tarihli bu bilirkişi raporunda ise aracın tamir masraflarının katma değer vergisi (KDV) hariç 12.896,55 TL olduğu, aracın değer kaybı hususunda somut bir veri bulunmadığından hesaplanamayacağı, yeni araç alımı dolayısıyla uğranılan zararın ise 22.768,16 TL olduğu belirtilmiştir.

26. Mahkeme 28/3/2013 tarihli bilirkişi raporunu hükme esas alarak davanın kısmen kabulü ile tamir bedeli olarak 12.896,55 TL, değer kaybı bedeli olarak 1.782,06 TL ve kazanç kaybı bedeli olarak taleple sınırlı olarak 22.768,16 TL olmak üzere toplam 37.446,77 TL tutarındaki maddi tazminatın 17/10/2006 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalı Hazine'den alınarak başvurucuya ödenmesine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, söz konusu aracın çalınarak suçta kullanıldığına vurgu yapılmıştır. Mahkeme aracın fiilen alıkonulmasından sonra başvurucuya ait olduğunun belirlenmesiyle birlikte teslimi gerektiğine dikkat çekmiştir. Mahkeme ayrıca başvurucu şirket yetkililerinin veya

çalışanlarının suça iştirak eden olarak sanık sıfatlarının bulunmadığını ve aracın bakımı için gerekli tedbirlerin alınmasının zorunlu olduğunu belirterek başvurucu lehine tazminat isteme koşullarının oluştuğu sonucuna varmıştır.

27. Davalı Hazine vekili tarafından temyiz edilen karar Yargıtay 12. Ceza Dairesince 10/3/2015 tarihinde bozulmuştur. Bozma kararının gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Davacı şirketin sahibi olduğu araca haksız yere el konulmasından dolayı 5271 sayılı CMK'nın 141. ve devamı maddeleri gereğince tazminat davası açtığı, davaya dayanak teşkil eden Enez Asliye Ceza Mahkemesinin, 2006/108 Esas - 2011/6 Karar sayılı dosyasında, davacının aracını davacıdan habersiz şekilde suçta kullanan sanığın göçmen kaçakçılığı suçu nedeniyle cezalandırılmasına, davacıya ait aracın iadesine karar verildiği, bu nedenle davacının el koyma işlemi nedeniyle uğradığını iddia ettiği maddi kaybını davalıdan talep edemeyeceği, bunun yerine davacının aracını kendisinden habersiz şekilde suçta kullanan sanıktan Borçlar Kanunundaki sorumluluk kuralları çerçevesinde talep edebileceği gözetilerek davanın 5271 sayılı CMK'nın 223/7 maddesi gereğince reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde kısmen kabulüne karar verilmesi kanuna aykırı olup ... [bozulmasına karar verildi] ."

28. Bozma kararına uyan Mahkeme 22/6/2015 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Taraflarca temyiz edilen hüküm Daire tarafından yargılama giderleri yönünden düzeltilmek suretiyle onanmıştır.

29. Nihai karar başvurucu vekiline 29/1/2016 tarihinde tebliğ edilmiştir.

30. Başvurucu 24/2/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. Mevzuat Hükümleri

31. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 123. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"İspat aracı olarak yararlı görülen ya da eşya veya kazanç müsaderesinin konusunu oluşturan malvarlığı değerleri, muhafaza altına alınır."

32. 5271 sayılı Kanun'un 128. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Soruşturma veya kovuşturma konusu suçun işlendiğine ve bu suçlardan elde edildiğine dair somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebebi bulunan hallerde, şüpheli veya sanığa ait;

...

b) Kara, deniz veya hava ulaşım araçlarına,

...

Elkonulabilir. Somut olarak belirlenen bu taşınmaz, hak, alacak ve diğer malvarlığı değerlerinin şüpheli veya sanıktan başka bir kişinin zilyetliğinde bulunması halinde dahi, elkoyma işlemi yapılabilir..."

33. 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

...

j) Eşyasına veya diğer malvarlığı değerlerine, koşulları oluşmadığı halde elkonulan veya korunması için gerekli tedbirler alınmayan ya da eşyası veya diğer malvarlığı değerleri amaç dışı kullanılan veya zamanında geri verilmeyen,

...

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler."

2. Yargıtay İçtihadı

34. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 19/11/2018 tarihli ve E.2018/4959, K.2018/10881 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Somut olayda, 5607 sayılı Kanuna aykırılık suçu kapsamında el konulan kamyon iyi niyetli üçüncü kişi konumundaki davacı şirkete ait olduğu anlaşıldıktan sonra da el koyma tedbirinin fiili olarak uygulanmasına devam edilmiştir. El konulan aracın fiilen alıkonulması yerine trafik siciline şerh konulmasının niçin yetersiz kaldığı, 5271 sayılı CMK'nun 128. maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca kara, deniz ve hava ulaşım araçları hakkında verilen el koyma kararlarının sicile şerh verilmek suretiyle icra olunacağı düzenlendiği halde, hangi gerekçe ile araca fiilen el konulduğu, mahkeme kararından anlaşılammaktadır. Mahkeme davacı şirketi somut olay bakımından iyi niyetli üçüncü kişi konumunda olduğunu kabul ederek aracın kendisine iadesine karar vermiştir. Anayasa Mahkemesinin 20/9/2017 tarih ve 2014/14195 başvuru numaralı kararında da belirttiği üzere suçta kullanılan veya suça konu eşyalara el konulması; bu eşyaların yeniden suçta kullanılmalarının önüne geçilmesi, caydırıcılığın sağlanması ve muhtemel bir müsadereyi sonuçsuz kalmasını önlemek gibi amaçlar taşımaktadır. Bununla birlikte kamu makamlarının söz konusu tedbirleri alırken kişilerin mülkiyet haklarının korunmasını da gözetmeleri gerekmektedir. Fiilen el koyma tedbirinin uygulanması, kişilerin geçici süreyle de olsa mülkünden yoksun bırakılması gibi ağır bir sonuca yol açmaktadır. El konulan aracın müsadere edilemeyeceğinin anlaşılmasına ve davacı şirketin aracının sicil kaydına şerh konulmak suretiyle daha az zarara yol açabilecek bir yolun da varlığına rağmen yargılama sonuna kadar kamyonu fiilen el konulması şeklindeki müdahalenin 5271 sayılı CMK'nun 128. maddesinin dördüncü fıkrasına aykırı olduğu gibi ölçülülük ilkesi ile de bağdaşmadığı anlaşılmaktadır. Tüm bu açıklamalar ışığında, davacının tazminat talebi doğrultusunda zararını karşılayacak uygun bir maddi tazminata karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde davanın reddine karar verilmesi [kanuna aykırıdır.]..."

35. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 19/11/2018 tarihli ve E.2018/4959, K.2018/10881 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... 1- Aracın kullanılmamasından kaynaklı 23.031 TL maddi tazminata, iade tarihi olan 08/11/2007 tarihinden itibaren yasal faiz uygulanması gerektiği gözetilemeden, 10/05/2006 tarihinden itibaren yasal faiz uygulanması,

2- El koyma nedeniyle oluşacak hasar bedeli olan 3.917,60 TL'ye aracın teslim tarihi olan 08/11/2007 tarihinden itibaren yasal faiz uygulanması gerektiği, gerekçeli kararda da bu tarihten itibaren yasal faiz uygulandığı belirtilmesine karşın, hükmün esasını oluşturan kısa kararda, 10/11/2007 tarihinden itibaren yasal faiz uygulanması suretiyle hükümlü gerekçe arasında çelişki yaratılması [kanuna aykırıdır.]..."

B. Uluslararası Hukuk

36. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek 1 No.lu Protokol'ün "Mülkiyetin korunması" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez."

37. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), elkoyma ve müsadere yoluyla yapılan müdahalelerin sonuçlarını da kararlarında tartışmaktadır. Buna göre AİHM, her elkoyma ve müsadere için muhakkak bir zarara yol açtığını kabul etmektedir. Ancak AİHM, elkoyma ve müsadere için Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesine göre adil olabilmesi için mülkün sahibinin güncel zararının kaçınılmaz olandan daha fazla olmaması gerektiğini sıklıkla vurgulamaktadır (*Raimondo/İtalya*, B. No: 12954/87, 22/2/1994, § 33; *Borzonov/Rusya*, B. No: 18274/04, 22/1/2009, § 61; *Jucys/Litvanya*, B. No: 5457/03, 8/1/2008, § 36).

38. Bu bağlamda *Borzonov/Rusya* kararında, el konulan otobüsün yapılan kanun değişikliğiyle sahibine iadesi gerektiği hâlde kamu makamlarının altı yıl boyunca hareketsiz kalması kaçınılmaz olandan daha ağır bir zarar olarak görülmüştür (*Borzonov/Rusya*, §§ 61-63). *East/West Alliance Limited/Ukrayna* (B. No: 19336/04, 23/1/2014) kararında başvurunun mülkünden on yıl boyunca yoksun kalmasına yol açan el atma tedbirinin mülkiyet hakkına ölçüsüz bir müdahale olduğu sonucuna varılmıştır (*East/West Alliance Limited/Ukrayna*, §§ 166-218). *Vendittelli/İtalya* (B. No: 14804/89, 18/7/1994) kararında bir suç isnadı kapsamında başvurunun taşınmazına konulan tedbirin hükümden sonra gerek de kalmadığı hâlde on bir ay daha uygulanmaya devam edilmesi ölçüsüz bir müdahale olarak görülmüştür (*Vendittelli/İtalya*, §§ 31-40).

39. *Jucys/Litvanya* kararında ise başvurunun kaçakçılık suçundan beraat ettiğini belirten AİHM, başvurunun küreklerine el konulan ceza kovuşturmasında uyuşmazlığın sekiz buçuk yıl süren bir yargılama sonucunda çözülebildiğini vurgulamıştır. AİHM'e göre yargılamanın uzun sürmesinde başvurunun bir ihmali de bulunmamaktadır. AİHM sonuç olarak asılsız bir ceza kovuşturması geçirdikten sonra başvurunun en azından bu mallarının semerelerinden uzun yıllar yararlanmadığını belirterek müdahalenin başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği kanaatiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (*Jucys/Litvanya*, §§ 34-39).

40. Diğer taraftan *JGK Statyba Ltd ve Guselnikovas/Lithvanya* (B. No: 3330/12, 5/11/2013) kararında başvurucaunun taşınmazı ile ilgili olarak satışı veya başka suretle devretmesini kısıtlayan bir tedbirin uygulanması, mülkiyet hakkına müdahale olarak görülmüştür. AİHM, başvuruyu mülkiyetin kamu yararına kullanımının kontrolüne ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelemiş ve müdahalenin meşru bir amacı olsa dahi özellikle tedbirin devam ettiği süre boyunca başvuruca şirket yönünden yol açtığı olumsuz ekonomik sonuçların ve meydana gelen kısıtlamaların dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır. AİHM sonuç olarak diğer unsurlar yanında müdahaleye konu tedbirin on yılı aşkın bir süreden beri devam etmiş olduğuna dikkat çekerek başvurucaunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçülü olmadığına karar vermiştir (*JGK Statyba Ltd ve Guselnikovas/Lithvanya*, §§ 111-145).

41. Diğer taraftan *Vasilevski/Kuzey Makedonya Cumhuriyeti* (B. No: 22653/08, 28/4/2016, §§ 40-62) kararında, başvurucaunun satın aldığı kamyonun daha önce kamyonun eski maliklerinden biri tarafından suçta kullanıldığı gerekçesiyle müsaderesi söz konusudur. Hükümet, başvurucaunun eski maliklere karşı tazminat davası açabileceğini belirterek iç hukuk yollarının tüketilmediği itirazında bulunmuştur. AİHM ise kamyonu suçta kullanan ilk sahibinin müsadere tarihinden önce ölmüş olduğunu, mirasçılarının nerede olduğu ile tazminattan sorumlu olup olmayacakları hususunda hiçbir bilginin de olmadığını belirtmiştir. Başvurucaunun kamyonu satın aldığı sonraki sahibi olan şirketin ise mevcut olmadığına dikkat çekilmiştir. AİHM sonuç olarak, bu alanda devletlere tanınan geniş takdir yetkisi tanınmasına rağmen, müsaderenin uygulanmasının başvurucaunun kamyonunun mülkiyetini kaybetmesiyle sonuçlandığını ve başvurucaya aşırı bir külfet yüklediğini belirtmiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

42. Mahkemenin 4/7/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

43. Başvuruca, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

44. Bireysel başvuru sonrasında 31/7/2018 tarihli ve 30495 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'a geçici madde eklenmiştir. 6384 sayılı Kanun'a eklenen geçici maddeye göre yargılamaların uzun sürmesi, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle Anayasa Mahkemesine yapılan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Anayasa Mahkemesi önünde derdest olan bireysel başvuruların başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle verilen kabul edilemezlik kararının tebliğinden itibaren üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Tazminat Komisyonu Başkanlığı (Tazminat Komisyonu) tarafından incelenmesi öngörülmüştür.

45. *Ferat Yüksel* (B. No: 53984/00, 30/3/2004, § 37) kararında Anayasa Mahkemesi yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı ya da yargı kararlarının geç veya eksik icra edildiği ya da hiç icra edilmediği iddiasıyla 31/7/2018 tarihinden önce gerçekleştirilen bireysel başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolunun ilk bakışta

ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğunu değerlendirmiştir. Buna göre Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun *ikincil niteliği* ile bağdaşmayacağı sonucuna vararak başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemezlik kararı vermiştir (*Ferat Yüksel*, §§ 27-36).

46. Mevcut başvuruda söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

47. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

48. Başvurucu, çalınan aracına suçta kullanıldığı gerekçesiyle bir ceza soruşturması sırasında 3 yıl 10 ay süreyle el konulduğunu belirterek kamu makamları bu aracın gereği gibi korunması yönünde bir tedbir almadığı için zararına yol açıldığından yakınmıştır. Başvurucu söz konusu koruma tedbirlerinin alınması yükümlülüğünün kamu makamlarına ait olup aracı suçta kullanan sanığın bu yönden bir sorumluluğunun olmadığına dikkat çekmiştir. Başvurucu ayrıca aracın söz konusu süre boyunca mülkiyetindeki aracından yararlanmadığını, buna rağmen zararının tazmini amacıyla açtığı davanın haksız yere reddedildiğini belirtmiştir. Başvurucu sonuç olarak mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

49. Anayasa'nın "*Mülkiyet hakkı*" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

50. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

51. Başvurucu şirket, adil yargılanma hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmekte ise de ceza soruşturması kapsamında başvurunun aracı hakkında uygulanan elkoyma tedbiri nedeniyle mal varlığı yönünden zarara uğratıldığı yönündeki şikâyetin esas itibarıyla mülkiyet hakkını ilgilendirdiği anlaşıldığından başvurunun belirtilen şikâyetinin mülkiyet hakkının ihlali iddiası kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

52. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Mülkün Varlığı

53. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Somut olayda uyuşmazlığa konu aracın trafik sicilinde başvuru şirkete ait olduğu anlaşıldığından el konulan bu aracın başvuru yönünden mülk teşkil ettiğinde kuşku bulunmamaktadır.

ii. Müdahalenin Varlığı ve Türü

54. Malikin, mülkünü kullanma, semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması, mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder (*Recep Tarhan ve Afife Tarhan*, B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 53). Anayasa Mahkemesi daha önce bir suç isnadına bağlı olarak uygulanan elkoyma tedbirinin, mülkten geçici süreyle de olsa yoksun bırakma sonucuna yol açtığından dolayı mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiğini kabul etmiştir (*Hanife Ensaroğlu*, B. No: 2014/14195, 20/9/2017, § 52). Diğer taraftan somut olayda başvuru aracına bir ceza soruşturması sürecinde suçta kullanıldığı şüphesiyle ve muhtemel bir müsadereyi güvence altına almak için el konulmuştur. Bu durumda müdahalenin belirtilen amacı da gözetildiğinde mülkiyetin kamu yararına kullanımının düzenlenmesine ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelenmesi gerekmektedir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Hanife Ensaroğlu*, § 52; *Onur Tur Uluslararası Nakliyat Ltd. Şti.*, B. No: 2015/947, 15/11/2018, § 52).

iii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

55. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

56. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabilmesi öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir (*Recep Tarhan ve Afife Tarhan*, § 62).

(1) Kanunilik

57. Mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerde ilk incelenmesi gereken ölçüt kanuna dayalı olma ölçütüdür. Bu ölçütün sağlanmadığı tespit edildiğinde diğer ölçütler bakımından inceleme yapılmaksızın mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılacaktır. Müdahalenin kanuna dayalı olması, müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir, belirli ve öngörülebilir kanun hükümlerinin bulunmasını gerektirmektedir (*Türkiye İş Bankası A.Ş.* [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44; *Ford Motor Company*, B. No: 2014/13518, 26/10/2017, § 49; *Necmiye Çiftçi ve diğerleri*, B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55).

58. Başvuru konusu olayda elkoyma tedbirinin 5271 sayılı Kanun'un 128. maddesinin (1) numaralı fıkrasına dayanılarak uygulandığı görülmektedir. Bu hükmün ulaşılabilir, belirli ve öngörülebilir mahiyette olduğunda tereddüt bulunmamaktadır. Dolayısıyla müdahalenin kanunilik koşulunu taşıdığı anlaşılmaktadır.

(2) Meşru Amaç

59. Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilir. Kamu yararı kavramı, mülkiyet hakkının kamu yararının gerektirdiği durumlarda sınırlandırılmasına imkân verdiğinden, bir sınırlandırma amacı olmasının yanı sıra mülkiyet hakkının kamu yararı amacı dışında sınırlanamayacağını öngörerek ve bu anlamda bir sınırlama sınırı oluşturarak mülkiyet hakkını etkin bir şekilde korumaktadır. Kamu yararı kavramı, devlet organlarının takdir yetkisini de beraberinde getiren bir kavram olup objektif bir tanıma elverişli olmayan bu ölçütün her somut olay temelinde ayrıca değerlendirilmesi gerekir (*Nusrat Külah*, B. No: 2013/6151, 21/4/2016, §§ 53, 56; *Yunis Ağlar*, B. No: 2013/1239, 20/3/2014, §§ 28, 29).

60. Somut olayda kamyonu fiilen de el konulması yönündeki tedbirin kamyonun yeniden suçta kullanılmasının önlenmesi, caydırıcılığın sağlanması ve muhtemel bir müsaderecinin sonuçsuz kalmaması için gerekli görüldüğü anlaşılmaktadır. Nitekim 5271 sayılı Kanun'un 128. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, suçun işlendiğine dair kuvvetli şüphe bulunması hâlinde ilgili taşınmaz, hak, alacak ve diğer mal varlığı değerlerinin şüpheli veya sanıktan başka bir kişinin zilyetliğinde bulunması halinde dahi, elkoyma işleminin yapılabileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla suçta kullanıldığı gerekçesiyle kamyonu fiilen de elkonulmasının belirtilen şekilde kamu yararına dayalı meşru bir amacı bulunmaktadır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Hanife Ensaroğlu*, § 61).

(3) Ölçülülük

(a) Genel İlkeler

61. Son olarak kamu makamlarınca mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçülü olup olmadığı değerlendirilmelidir.

62. Ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen müdahalenin ulaşılacak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılacak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılacak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016, § 18; *Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

63. Buna göre mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin uygulanmasının Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre ölçülü olabilmesi için bu tedbirin öngörülen kamu yararı amacını gerçekleştirmeye elverişli olması ve bu tedbirin uygulanması dışında aynı amacı gerçekleştirmeye yarar daha elverişli başka bir aracın da bulunmaması gerekmektedir. Suçla mücadele alanında hangi tedbirlerin gerekli olduğunun değerlendirilmesi öncelikli olarak ilgili kamu makamlarının yetkisindedir. Bu alanda ne gibi tedbirlerin alınması gerektiği hakkında sorumlu ve yetkili merciler daha isabetli karar verebilecek konumdadır. Bu nedenle hangi tedbirin uygulanacağını belirlenmesi hususunda idarelerin belli ölçüde takdir yetkisi bulunmaktadır. Ne var ki seçilen aracın gerekliliğine ilişkin olarak idarelerin sahip olduğu takdir yetkisi sınırsız değildir. Tercih edilen aracın müdahaleyi ulaşılmak istenen amaca nazaran bariz bir biçimde ağırlaştırması durumunda Anayasa Mahkemesince müdahalenin gerekli olmadığı sonucuna ulaşılması mümkündür. Ancak Anayasa Mahkemesinin bu kapsamda yapacağı denetim, seçilen aracın isabet derecesine yönelik olmayıp hak ve özgürlükler üzerinde oluşturduğu müdahalenin ağırlığına dönüktür (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Hamdi Akın İpek*, B. No: 2015/17763, 24/5/2018, § 108; *Hanife Ensaroğlu*, § 67).

64. Orantılılık ilkesi gereği kişilerin mülkiyet hakkının sınırlandırılması hâlinde elde edilmek istenen kamu yararı ile bireyin hakları arasında adil bir dengenin kurulması gerekmektedir. Bu adil denge, başvurunun şahsi olarak aşırı bir yüke katlandığının tespit edilmesi durumunda bozulmuş olacaktır. Anayasa Mahkemesi; müdahalenin orantılılığını değerlendirirken bir taraftan ulaşılmak istenen meşru amacın önemini, diğer taraftan da müdahalenin niteliğini, başvurunun ve kamu otoritelerinin davranışlarını gözönünde bulundurarak başvurucuya yüklenen külfeti dikkate alacaktır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Arif Güven*, B. No: 2014/13966, 15/2/2017, §§ 58, 60).

65. Anayasa'nın 35. maddesi usule ilişkin açık bir güvenceden söz etmemektedir. Bununla birlikte mülkiyet hakkının gerçek anlamda korunabilmesi bakımından bu madde Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da ifade edildiği üzere mülk sahibine müdahalenin kanun dışı veya keyfî ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması güvencesini kapsamaktadır. Bu değerlendirme ise uygulanan sürecin bütününe bakılarak yapılmalıdır (başvurucuya diğer unsurlar yanında ayrıca etkin bir savunma hakkı tanındığından müdahalenin ölçülü görüldüğü kararlar için bkz. *Eyyüp Baran*, B. No: 2014/8060, 29/9/2016, §§ 75-95; *Fatma Çavuşoğlu ve Bilal Çavuşoğlu*, B. No: 2014/5167, 28/9/2016, §§ 74-89. Buna karşılık aynı koşulun yargılama sürecinde sağlanmaması nedeniyle müdahalenin ölçüsüz görüldüğü kararlar için bkz. *Mahmut Üçüncü*, B. No: 2014/1017, 13/7/2016, §§ 79-102; *Arif Güven*, §§ 57-72).

66. Ayrıca mülkiyet hakkına müdahaleye yol açan tedbirlerin keyfî veya öngörülemez biçimde uygulanmaması gerekmektedir. Aksi takdirde mülkiyet hakkının etkin bir biçimde korunması mümkün olmaz. Bu sebeple kamu makamlarınca başvurunun eylemi ile tedbire yol açan kanuna aykırılık arasında bağlantı olduğunu gösterir makul bir değerlendirme yapılmalıdır. Bu bağlamda elkoyma veya müsadere gibi tedbirler yoluyla mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerin bireyin menfaatleri ile kamunun yararı arasında olması gereken adil dengeyi bozmaması için suça veya kabahate konu eşyanın malikinin davranışı ile kanunun ihlali arasında uygun bir illiyet bağının olması ve *iyi niyetli* eşya malikine eşyasını -tehlikeli olmaması kaydıyla- geri kazanabilme olanağının tanınması veya

iyi niyetli malikin bu nedenle oluşan zararının tazmin edilmesi gerekmektedir (*Bekir Yazıcı* [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, §§ 31-80; *Hanife Ensaroğlu*, § 66; *Hamdi Akın İpek*, § 115).

67. Bunun yanında söz konusu tedbir gerek kapsamı gerekse de süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanmalıdır. Kamu yararı amacı doğrultusunda mülkle ilgili olarak bu ve benzeri tedbirlerin uygulanmasının zarara yol açması ise kaçınılmazdır. Ancak bu zararın kaçınılmaz olandan ağır veya aşırı sonuçlara da yol açmaması ya da oluşması durumunda böyle bir zararın kamu makamlarınca makul bir sürede, uygun bir yöntem ve vasıtalarla gideriminin sağlanması gerekmektedir. Buna göre kamu makamlarının kanuna dayalı olarak ve ilgili kamu yararı amacı doğrultusunda mülkiyet hakkına müdahale teşkil eden tedbirler uygulaması ve bu tedbirlerin belirli bir süre devam etmesi ancak bireyin mülkiyet hakkının korunmasının gerekliliklerine uyulduğu takdirde ölçülü görülebilir (*Hanife Ensaroğlu*, § 67).

68. Suçla mücadele bağlamında ihtiyaç duyulan tedbirlerin alınması ve bu tedbirler kapsamında somut olayda olduğu gibi araçlar üzerinde belirli bir süreyle hukuki tasarruflarda bulunulmasının sınırlandırılması bakımından kamu makamlarının geniş bir takdir yetkisi mevcut ise de bu tedbirlerin uygulanmasının mülk sahibine kaçınılmaz olandan aşırı bir külfet de yüklememesi gerekmektedir. Bu doğrultuda mülkiyet hakkına yönelik olarak uygulanan tedbir süreçlerinde kamu makamlarının makul derecede ivedilik ve özen koşullarına uygun hareket etmeleri beklenir. Diğer bir deyişle tedbiri uygulayan kamu makamlarının söz konusu tedbirin başvuruçunun mülkiyet hakkına etkilerini de gözetmesi ve ölçüsüz bir müdahaleye yol açmaması gerekmektedir (*Onur Tur Uluslararası Nakliyat Ltd. Şti.*, § 66).

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

69. Somut olayda elkoyma tedbirinin uygulanmasının yukarıda değinilen kamu yararı amacını (§ 60) gerçekleştirilmeye *elverişli* olduğu kuşkusuzdur.

70. *Gereklilik* ölçütü yönünden ise öncelikle suçla mücadele çerçevesinde suçta kullanılan eşyaya el konulması bakımından kamu makamlarının belirli bir takdir yetkisinin olduğu kabul edilmelidir. Bununla birlikte bu takdir yetkisi çerçevesinde yapılan müdahale yönünden kamu makamlarının Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının korunmasının gerektirdiği güvenceleri de sağlamaları zorunludur.

71. Somut olayda elkoyma işleminin göçmen kaçakçılığı suçundan yürütülen bir ceza soruşturması çerçevesinde yapıldığı anlaşılmaktadır. Buna göre kamu makamlarınca, sahte plaka takılı aracın göçmen kaçakçılığı suçunda kullanıldığı şüphesiyle söz konusu araca el konulmuştur. Suçta kullanılan bir araca muhtemel bir müsadereyi güvence altına almak, aracın suçta yeniden kullanılmasını önlemek ve caydırıcılığın sağlanması gibi amaçlarla fiilen el konulması zorunlu görülebilir. Bu bağlamda sadece trafik siciline şerh verilmesi yeterli de görülmebilir. Ancak olayda söz konusu aracın aslında isnat edilen suç ile bir ilgisi bulunmayan başvuruçuya ait iken çalınan bir araç olduğu ortaya çıkmış ve bu araç ancak 24/9/2010 tarihinde başvuruçuya iade edilebilmiştir. Dolayısıyla somut olay bağlamında elkoyma suretiyle yapılan müdahalenin *orantılılığının* tartışılması gerekmektedir.

72. Buna göre başvuruya konu olayda başvuruçuya şirkete ait aracın *suçta kullanıldığı* tespit edilmekle birlikte başvuruçuya veya herhangi bir yetkilisi ya da çalışanına herhangi bir suç isnadında bulunulmadığı açıktır. Nitekim bu aracın suçta kullanılmasından önce

10/10/2006 tarihinde çalındığı yönünde ertesi gün şirket çalışanı tarafından suç duyurusunda bulunduğu ve aracın da bundan sonra 16/10/2006 tarihinde sahte plaka takılmak suretiyle suçta kullanıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca söz konusu kamyon ceza kovuşturması devam ederken mahkemece yediemin sıfatıyla başvurucuya teslim edilmiş, yargılama sonunda verilen karar ile de araç üzerindeki elkoyma tedbirinin ve trafik sicilindeki şerhin kararın kesinleşmesi beklenmeden kaldırılmasına karar verilmiştir.

73. Ceza soruşturması sırasında özellikle suçta kullanılan eşyanın mülkiyetinin ihtilafli olduğu durumlarda bu eşyanın sahibine iade edilmesinin belirli bir süre alması makul görülebilir. Somut olayda çalınan başvurucuya ait aracın sahte plaka takılarak suçta kullanıldığı dikkate alındığında bu aracın gerçek sahibinin belirlenmesinin belirli bir süreci gerektirdiği açıktır. Bununla birlikte araca kamu makamlarınca 16/10/2006 tarihinde el konulduğu, ceza soruşturması sırasında aracın sahipleri ile ilgili hiçbir araştırma yapılmadığı, nihayet kovuşturma sırasında araç üzerinde keşif yapılarak sahiplerinin araştırılmasına girişildiği görülmektedir. Nihayet ancak 24/6/2010 tarihli (18.) oturumda verilen ara kararı gereğince 29/6/2010 tarihli yazıda aracın sahte demir plakalar ile yakalandığı belirtilerek *çalıntı* şerhinin kaldırılması talep edilmiş, başvurucuya da bundan sonra aracının bulunduğu bildirilebilmiş ve 24/9/2010 tarihinde araç yediemin sıfatıyla başvurucuya teslim edilebilmiştir. Üstelik söz konusu araç üzerindeki tedbir ve trafik sicilindeki şerh 3/2/2011 tarihli kararla bütün sonuçlarıyla birlikte kaldırılabilmiştir.

74. Dolayısıyla başvurucunun aracına fiilî olarak yaklaşık 3 yıl 11 ay boyunca el konulduğu görülmektedir. Araca fiilen el konulduğuna göre aracın gerçek sahiplerinin tespiti kamu makamlarının yükümlülüğündedir. Her ne kadar aracın sahiplerinin tespitinin belirli bir süre alabileceği kabul edilebilirse de olaydaki ceza soruşturması ve kovuşturması sırasında kamu makamlarının tutumları dikkate alındığında (bkz. §§ 11-21) olaydaki sürenin makul görülemeyeceği açıktır. Buna göre başvurucunun çalınan aracının kamu makamlarınca başka bir suçta kullanıldığı tespit edilerek el konulmasına rağmen sahibinin başvuru olduğu makul bir süre içinde tespit edilememiş, başvuru da bu süre boyunca mülkiyetinde bulunan araçından yararlanamamıştır.

75. Diğer taraftan başvuru fiilen elkoyma süresince kamu makamları tarafından gerekli koruma tedbirleri alınmadığı için zarara uğradığından yakınmaktadır. Nitekim başvurucunun talebiyle yapılan delil tespiti üzerine düzenlenen bilirkişi raporunda herhangi bir kaza belirtisi olmayan kamyonun hava şartlarından korunmadığı için paslanma ve çürümeler oluştuğu, camlarının kırılıp kaporta aksamında ezikler meydana geldiği, bazı parçalarının yerinden söküldüğü ve zamana bağlı yıpranma sonucu aracın kullanılamaz hâle geldiği açık olarak belirtilmiştir. Üstelik başvurucunun açtığı tazminat davasında alınan bütün bilirkişi raporlarında da başvurucunun aracının elkoyma sürecinde zarara uğradığı tespit edilmiştir (bkz. §§ 24-25).

76. Ancak başvurucunun tazminat talebi Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 10/3/2015 tarihli bozma kararı doğrultusunda ilk derece mahkemesince reddedilmiş, bu karar da aynı Daire tarafından onanmıştır. Bozma kararında davanın reddi gerekçesi olarak ise başvurucunun göçmen kaçakçılığı suçundan hakkında dava açılan sanıklara tazminat davası açabileceği gerekçe gösterilmiştir.

77. Hâlbuki el konulan eşyanın elkoyma süresince korunması ve muhafaza edilmesi yükümlülüğünün kamu makamlarına ait olduğu kuşkusuzdur. Üstelik fiilî elkoyma süresinin makul bir süreyi aşması durumunda oluşacak zarar yönünden de bu sürenin uzamasına yol

açan kamu makamlarının sorumluluğunu gerektirdiği ortadadır. Nitekim Yargıtay Dairesi sonraki içtihadında da el koymadan doğan bu gibi zararların kamu makamlarınca karşılanması gerektiğine karar vermiştir (bkz. §§ 34-35).

78. Sonuç olarak başvuruçunun çalınan kamyonuna suçta kullanıldığı gerekçesiyle yapılan elkoyma işlemi yönünden, bu kamyonun gerçek sahibinin tespiti sürecinde yaşanan gecikme sebebiyle yaklaşık 3 yıl 11 ay iade edilebildiği, bu elkoyma süresi somut olayın koşullarında makul olmadığı gibi belirtilen sürede araçta hasara da yol açıldığı anlaşılmaktadır. Buna rağmen başvuruçuya elkoymadan kaynaklı söz konusu zararları için herhangi bir tazminat ise ödenmemiştir. Kamu makamlarınca yapılan elkoyma işleminden kaynaklanan söz konusu zararların aracı suçta kullanan sanıklar tarafından karşılanabileceği gerekçesiyle tazminat talebinin reddedilmesi ise başvuruçuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklemektedir. Dolayısıyla başvuruçunun mülkiyet hakkının korunması ile kamu yararı arasında olması gereken adil denge başvuruçuyu aleyhine bozulmuş olup müdahale ölçüsüdür.

79. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

80. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvuruçunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuruçuyu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

81. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hak ve hürriyetin ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin, yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle devam eden ihlalin durdurulması, ihlale konu kararın veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, § 55).

82. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilmeden önce ihlalin kaynağının belirlenmesi gerekir. Buna göre ihlal; idari eylem ve işlemler, yargısal işlemler veya yasama işlemlerinden kaynaklanabilir. İhlalin kaynağının belirlenmesi uygun giderim yolunun belirlenebilmesi bakımından önem taşımaktadır (*Mehmet Doğan*, § 57).

83. İhlalin idari eylem ve işleminden kaynaklandığı durumlarda 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesi her somut olayın

koşullarını dikkate alarak yapılması gerekenlere hükmeder. İdari eylem ve işleme karşı başvurulacak kanun yolları varsa ve bu yollar tüketildikten sonra yapılan bireysel başvurunun incelenmesi sonucu ihlal tespiti yapılmışsa yeniden yargılama yoluyla ilgili mahkemenin tespit edilen ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırma imkânının bulunduğu durumlarda kararın bir örneğinin ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmedilebilir.

84. Buna göre Anayasa Mahkemesince ihlalin tespit edildiği hâllerde yargılamanın yenilenmesinin gerekliliği hususundaki takdir derece mahkemelerine değil ihlalin varlığını tespit eden Anayasa Mahkemesine bırakılmıştır. Derece mahkemeleri ise Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirttiği doğrultuda ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yapmakla yükümlüdür (*Mehmet Doğan*, § 59).

85. Başvurucu maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

86. Somut olayda ceza soruşturması sırasında suçta kullanıldığı gerekçesiyle elkonulan aracın başvurucaya ait olduğunun geç belirlenmesi ve bu sürede araçta zarara yol açılması, ancak buna ilişkin tazminat talebinin derece mahkemelerince reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği ve ihlalin yargı kararlarından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır.

87. Bu durumda mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Buna göre yapılacak yeniden yargılama ise 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda derece mahkemelerince yapılması gereken iş, öncelikle ihlale yol açan mahkeme kararının ortadan kaldırılması ve nihayet ihlal sonucuna uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Bakırköy 3. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2015/161, K.2015/220) gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

88. Yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi ihlalin sonuçlarının giderimi bakımından somut olay bağlamında yeterli bir giderim sağladığından başvurucaunun maddi ve manevi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

89. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.714,50 TL tutarındaki yargılama giderinin başvurucaya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Başvuru Numarası : 2016/4557

Karar Tarihi : 4/7/2019

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bakırköy 3. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2015/161, K.2015/220) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 239,50 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.714,50 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/7/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M.Emin KUZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU